

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
КеАҚ «Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ»

МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
НАО «ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА»

MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
NJSC «L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY»

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҰЛТТЫҚ ВАЛЮТА КҮНІНЕ АРНАЛҒАН
«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ ВАЛЮТАСЫ:
ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСУ ЖӘНЕ ҚАРЖЫ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ»
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ТӘЖІРИБЕЛІК КОНФЕРЕНЦИЯСЫ**

**МЕЖДУНАРОДНАЯ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКАЯ КОНФЕРЕНЦИЯ,
«НАЦИОНАЛЬНАЯ ВАЛЮТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН:
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ И ФИНАНСОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ»
ПОСВЯЩЕННАЯ ДНЮ НАЦИОНАЛЬНОЙ ВАЛЮТЫ
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН**

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE,
«NATIONAL CURRENCY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN:
ECONOMIC GROWTH AND FINANCIAL TECHNOLOGIES»
DEDICATED TO THE DAY OF THE NATIONAL CURRENCY
OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN**

13 ҚАРАША, 2024 АСТАНА

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н.ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**МИНИСТЕРСТВО НАУКИ И ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН
ЕВРАЗИЙСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Л.Н. ГУМИЛЕВА**

**MINISTRY OF SCIENCE AND HIGHER EDUCATION OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN
L.N. GUMILYOV EURASIAN NATIONAL UNIVERSITY**

**«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ҰЛТТЫҚ
ВАЛЮТАСЫ: ЭКОНОМИКАЛЫҚ ӨСУ ЖӘНЕ
ҚАРЖЫ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ»**

**Қазақстан Республиканың ұлттық валюта күніне арналған
халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының
МАТЕРИАЛДАРЫНЫҢ ЖИНАҒЫ**

13 қараша 2024 жыл

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

**Международной научно-практической конференции,
«НАЦИОНАЛЬНАЯ ВАЛЮТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН:
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ И ФИНАНСОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ»
посвященной дню Национальной валюты Республики Казахстан
13 ноября 2024 год**

COLLECTION OF MATERIALS

**International scientific and practical conference,
«NATIONAL CURRENCY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN:
ECONOMIC GROWTH AND FINANCIAL TECHNOLOGIES»
dedicated to the Day of the National Currency of the Republic of Kazakhstan
November 13, 2024**

ASTANA, 2024

УДК 336.743 (574)
ББК 65262.6 (5Қаз)
Ж 14

«Қазақстан Республикасының Ұлттық валютасы: экономикалық өсу және қаржы технологиялары» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясы = Международная научно-практическая конференция «Национальная валюта Республики Казахстан: экономический рост и финансовые технологии» = International scientific and practical conference «National currency of the Republic of Kazakhstan: economic growth and financial technologies» - Астана: – 688 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.

ISBN 978-601-7697-82-2

Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы күніне арналған "Қазақстан Республикасының ұлттық валютасы: экономикалық өсу және қаржы технологиялары" тақырыбындағы халықаралық ғылыми-практикалық конференция материалдарының жинағында жас ғалымдар, докторанттар, магистранттар мен студенттер өткізген өзекті және проблемалық мәселелер бойынша авторлық зерттеулердің нәтижелері ұсынылған. Басылым студенттерге, магистранттарға, докторанттарға, сондай-ақ қазіргі ғылымның өзекті мәселелерімен айналысатын оқырмандардың кең ауқымына арналған.

В сборнике материалов международной научно-практической конференции, посвященный дню национальной валюты Республики Казахстан на тему «НАЦИОНАЛЬНАЯ ВАЛЮТА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН: ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ И ФИНАНСОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ» представлены результаты авторских исследований по актуальным и проблемным вопросам, проведенных молодыми учеными, докторантами, магистрантами и студентами. Издание предназначено для студентов, магистрантов, докторантов, а также для широкого круга читателей, занимающихся актуальными проблемами современной науки.

The collection of materials from the international scientific and practical conference dedicated to the Day of the National Currency of the Republic of Kazakhstan on the topic "NATIONAL CURRENCY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN: ECONOMIC GROWTH AND FINANCIAL TECHNOLOGIES" presents the results of the author's research on current and problematic issues conducted by young scientists, doctoral students, master's students and students. The publication is intended for students, master's students, doctoral students, as well as for a wide range of readers involved in current issues of modern science.

УДК 336.743 (574)
ББК 65262.6 (5Қаз)

ISBN978-601-7697-82-2

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2024

УДК 336.743 (574)
ББК 65262.6 (5Қаз)
Ж 14

Рецензенттер:

Алина Г.Б. - ҚР БҒМ БҒСБК қауымдастырылған профессоры, Esil University мекемесінің «Бизнес және басқару» факультетінің деканы

Мажитов Д.М. – экономика ғылымдарының кандидаты, «Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті» КЕАҚ профессоры

Редакциялық алқа:

Жағыпарова А.О. – экономика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессоры, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Экономика факультетінің деканы, Астана қ.

Мақыш С.Б. – экономика ғылымның докторы, профессор, Esil университетінің бірінші проректоры – академиялық мәселелер жөніндегі проректор, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ диссертациялық кеңесінің төрағасы, Астана қ.

Бұлақбай Ж.М. – экономика ғылымдарының кандидаты., доцент, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Қаржы» кафедрасының меңгерушісі, Астана қ.

Майдырова А.Б. – экономика ғылымның докторы, профессор, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Экономика және кәсіпкерлік» кафедрасының меңгерушісі, Астана қ

Сембиева Л.М. – экономика ғылымның докторы, профессор, ЕҰУ «Мемлекеттік аудит» кафедрасының меңгерушісі. Л.Н.Гумилева, Астана қ.

Аманова Г.Д. - экономика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессоры, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Есеп және талдау» кафедрасының меңгерушісі. Л.Н.Гумилева, Астана қ.

Муталиева Л.М. – экономика ғылымдарының кандидаты, қауымдастырылған профессоры, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Туризм» кафедрасының меңгерушісі. Л.Н.Гумилева, Астана қ.

Мухияева Д.М. –Phd докторы қауымдастырылған профессоры, Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ «Менеджмент» кафедрасының меңгерушісі. Л.Н.Гумилева, Астана қ.

ISBN 978-601-7697-82-2

«Қазақстан Республикасының Ұлттық валютасы: экономикалық өсу және қаржы технологиялары» халықаралық ғылыми-тәжірибелік конференциясының еңбектер жинағы. – Астана: "Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті"КЕАҚ, 2024. – 699

Сборник трудов международной научно-практической конференции «Национальная валюта Республики Казахстан: экономический рост и финансовые технологии» . – Астана: НАО «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева», 2024. – 699

Works of the International scientific and practical conference «National currency of the Republic of Kazakhstan: economic growth and financial technologies» . – Astana: NAO "L.N. Gumilyov Eurasian National University", 2024. – 699

ISBN 978-601-7697-82-2

УДК 336.743 (574)
ББК 65262.6 (5Қаз)

© "Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті"КЕАҚ, 2024
© НАО «Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева», 2024
© NAO "L.N. Gumilyov Eurasian National University", 2024

to the economic growth and development of Kazakhstan.

List of sources used:

1. National Bank of the Republic of Kazakhstan. Monetary Policy Review. – URL: <https://www.nationalbank.kz>
2. Agency for Strategic Planning and Reforms of the Republic of Kazakhstan. Report on Economic Development and Prospects. – Astana: Bureau of National statistics, 2023.
3. Ministry of National Economy of the Republic of Kazakhstan. State Program «Economy of Simple Things». – URL: <https://www.gov.kz/memleket/entities/economy/?lang=en>

ӘОЖ 336.64

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ КОМПАНИЯЛАРДЫҢ ҚАРЖЫЛЫҚ ӘЛЕУЕТІНЕ МОНЕТАРЛЫҚ САЯСАТТЫҢ ӘСЕРІ

Бексултанова Индира Руслановна

ibeksultanova@mail.ru

магистрант, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Астана қ., Қазақстан Республикасы

Ғылыми жетекшісі: Бұлақбай Ж.М.

Аңдатпа. Қазақстандағы монетарлық саясат – бұл экономиканы реттейтін құралдар жиынтығы ғана емес, сонымен қатар капиталдың құнын, қаржыландыруға қолжетімділікті, валюта бағамының тұрақтылығын және инфляциялық күтулерді айқындай отырып, елдің қаржылық ахуалының негіздерін қалыптастыратын күрделі тетік болып табылады. Жаһандық сын-қатерлер жағдайында, қаржылық орта уақыт өте келе тұрақсыз болған кезде, компаниялардың реттеуші шешімдерден туындаған ауытқуларға бейімделу қабілеті олардың өмір сүруі мен өсуінің маңызды факторына айналады. Қазақстандық компаниялар үшін монетарлық саясаттың қыр-сырын түсіну – бұл жай ғана білім емес, олар үшін қаржылық тұрақтылықты сақтап қана қоймай, ұлттық экономика контекстінде даму үшін жаңа көкжиектер ашуға мүмкіндік беретін стратегиялық қажеттілік болып табылады.

Кілт сөздер: монетарлық саясат, қаржылық әлеует, пайыздық мөлшерлеме, тұрақтылық, инфляция.

Аннотация. Монетарная политика в Казахстане – это не только набор инструментов, регулирующих экономику, но и сложный механизм, формирующий основы финансового состояния страны с определением стоимости капитала, доступа к финансированию, стабильности обменного курса и инфляционных ожиданий. В условиях глобальных вызовов, когда финансовая среда со временем становится нестабильной, способность компаний адаптироваться к колебаниям, вызванным регуляторными решениями, становится важным фактором их выживания и роста. Для казахстанских компаний понимание тонкостей монетарной политики – это не просто знания, а стратегическая потребность, которая позволяет им не только сохранять финансовую стабильность, но и открывать новые горизонты для развития в контексте национальной экономики.

Ключевые слова: монетарная политика, финансовый потенциал, процентная ставка, стабильность, инфляция.

Annotation. Monetary policy in Kazakhstan is not only a set of tools that regulate the economy, but also a complex mechanism that forms the foundations of the country's financial condition with the determination of the cost of capital, access to financing, exchange rate stability and inflation expectations. In the context of global challenges, when the financial environment

becomes unstable over time, the ability of companies to adapt to fluctuations caused by regulatory decisions becomes an important factor in their survival and growth. For Kazakhstani companies, understanding the intricacies of monetary policy is not just knowledge, but a strategic need that allows them not only to maintain financial stability, but also to open new horizons for development in the context of the national economy.

Keywords: monetary policy, financial potential, interest rate, stability, inflation.

Қазақстанның монетарлық саясаты – бұл макроэкономикалық тұрақтылықты және экономиканың тұрақты дамуын қолдауға бағытталған шаралар жүйесі. Оны қалыптастыру және іске асырудың негізгі құралдары, яғни пайыздық мөлшерлемелерді, бағамдық саясатты, ашық нарықтағы операцияларды және ақшалай ұсынысты реттеуді пайдаланатын Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкіне (ҚРҰБ) жүктелген. Елдегі ақша-несие саясатына көптеген ішкі және сыртқы факторлар әсер етеді, соның ішінде әлемдік мұнай бағасының ауытқуы, жаһандық қаржы нарықтарының жағдайы және валюталық ауытқуларды атап өтуге болады.

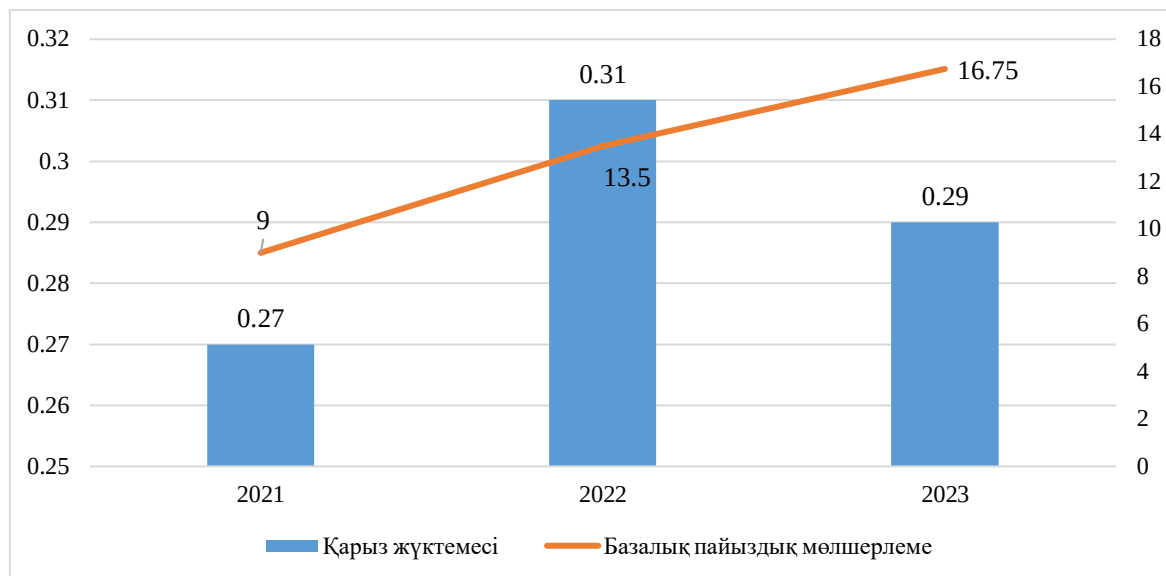
ҚР-дағы монетарлық саясаттың басты мақсаты бағаның тұрақтылығын қамтамасыз ету және төмен инфляцияны қолдау болып табылады, бұл ұзақ мерзімді өсу үшін қажетті болжамды экономикалық ортаны құруға ықпал етеді. Инфляцияның тұрақты және қалыпты қарқыны халықтың сатып алу қабілетіне оң әсерін тигізеді және компаниялар үшін тұрақты жағдайларды қамтамасыз етуге көмектеседі. Болжалды инфляция жағдайында кәсіпорындар өз шығындарын, кірістерін және инвестицияларын сенімдірек жоспарлай алады, бұл өз кезегінде олардың қаржылық әлеуетін нығайтуға және дамытуға ықпалын тигізеді.

Іс жүзінде монетарлық саясат қарыз алу құнына тікелей әсер ететін пайыздық мөлшерлемелерді басқару арқылы тұрақты экономикалық өсуді сақтауға бағытталған. Пайыздық мөлшерлемені төмендету экономикалық белсенділікті ынталандырады, несиелерді бизнес пен тұтынушылар үшін қол жетімді етеді. Керісінше, монетарлық саясатты қатаңдату несиелеудің өсуін шектеу арқылы инфляцияны төмендетуге көмектеседі. Осылайша, Қазақстанның монетарлық саясатының мақсаттары макроэкономикалық тұрақтылықты қамтамасыз етумен және компаниялар мен тұтастай экономиканың қаржылық әл-ауқаты үшін жағдай жасаумен тікелей байланысты.

Пайыздық мөлшерлеме – бұл компаниялардың қаржылық әлеуетіне белсенді әсер ететін монетарлық саясаттың негізгі құралдарының бірі. Нарықтық экономикасы мен шикізаттық бағдары бар ел ретінде Қазақстан үшін бұл құралдың маңыздылығы сыртқы экономикалық факторларға жоғары тәуелділікке байланысты күшейе түсуде. ҚРҰБ жүзеге асыратын пайыздық мөлшерлеменің өзгеруі қарыз алу құнына, іскерлік белсенділік деңгейіне және компанияларды дамыту үшін жалпы жағдайларға әсер етеді. ҚРҰБ базалық пайыздық мөлшерлемені көтерген кезде, бұл автоматты түрде бизнес несиелерінің қымбаттауына әкеледі, өйткені банктер қарыз алу құнын арттыра отырып, мөлшерлеменің өсуін қадағалайды. Бұл өз кезегінде капиталдың қол жетімділігін шектейді, өйткені компаниялар, әсіресе қарызы жоғары компаниялар, инвестициялар мен операциялық шығындарды азайту арқылы өз ресурстарын қайта бөлуге мәжбүр болады. Несиелер бойынша жоғары пайыздар – қаржылық міндеттемелердің өсуіне, демек, кірістің төмендеуіне және компанияның қаржылық тұрақтылығының төмендеуіне әкеледі. Керісінше, базалық пайыздық мөлшерлемені төмендету несиелерді қол жетімді және арзан етеді. Төмен пайыздық мөлшерлеме жағдайында компаниялар өз қызметін кеңейту, жаңа жобаларды қаржыландыру, материалдық-техникалық базаны жақсарту және инновацияларды дамыту үшін қарыздарды белсенді түрде тарта алады. Ставканың төмендеуі іскерлік белсенділікті ынталандырады және қаржылық әлеуетке оң әсер етеді, өйткені бұл жағдайда компаниялар капиталды еркін басқара алады, бұл өз кезегінде кірістің өсуіне және нарықтағы бәсекелестік позициялардың нығаюына әкеледі.

Қазақстанның уран өндіру саласындағы ірі компаниясы «Қазатомөнеркәсіп ҰАК» АҚ мысалында пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруі қаржылық әлеуетке қалай әсер ететінін қарастыруға болады. Халықаралық нарықтардағы ірі ойыншы және Қазақстан үшін стратегиялық маңызды компания ретінде Қазатомөнеркәсіп басқа компаниялармен қатар

монетарлық саясаттың тікелей ықпалын сезінуде.

Сурет 1 – «Қазатомөнеркәсіп ҰАК» АҚ қарыздық жүктемесі мен ҚР базалық пайыздық мөлшерлемесі

Ескерту: [1] және [2] дереккөздер негізінде автормен құрастырылды

Монетарлық саясаттың бұл қатаңдауы қарыз алу құнын едәуір арттырды, бұл кез-келген жоғары қарыздық компанияның қаржылық тұрақтылығына қысым жасай алады. Алайда Қазатомөнеркәсіп үшін қарыздың капиталға орташа арақатынасы пайыздық шығыстардың өсуіне салыстырмалы түрде тиімді қарсы тұра алуына көмегін берді. Жоғары пайыздық мөлшерлеме жағдайында компаниялар көбінесе жаңа қарыз қаражаттарын тартудан аулақ болады және ішкі қаржыландыру көздеріне қайта назар аудара отырып, даму шығындарын төмендетуі мүмкін. Қазатомөнеркәсіп жағдайында ставкалардың өсуі кезінде борыштық жүктеменің төмен болуы компанияның монетарлық саясатты қатаңдатуға дайын болғандығын немесе компания капиталының тұрақты құрылымының бар екендігін көрсетеді, ал бұл өз кезегінде сыртқы қарыздарға аз тәуелді болуға көмегін тигізеді. Ставкалардың өсуіне қарамастан, Қазатомөнеркәсіптің борыштық жүктемесі айтарлықтай өскен жоқ, бұл оның қаржылық әлеуетінің тұрақтылығын көрсетеді. Бұл жағдайда қарыз капиталына орташа тәуелділік компания үшін кірістілікке айтарлықтай қысым көрсетпей, өзгерістерге бейімделуге дайын екенін көрсетеді.

Валюта бағамының ауытқуы мен инфляция компаниялардың, әсіресе Қазақстан сияқты экспортқа бағдарланған экономикасы бар елдерде қаржылық әлеуетін қалыптастыруда шешуші рөл атқарады. Мұнда валюта бағамының динамикасы инфляциялық процестермен терең араласып, компаниялардың кірістері мен шығындарына әсер етеді. Уранның ірі экспорттаушыларының бірі Қазатомөнеркәсіп жағдайында бұл факторлар икемді басқаруды және шығындарды мұқият бақылауды талап ететін қаржылық көрсеткіштерге көп қабатты әсерін тигізеді.

Теңге бағамының өзгеруі Қазатомөнеркәсіптің қаржылық нәтижесіне әсер етеді, бұл әсіресе ұлттық валютаның құнсыздануы кезінде қатты байқалады. Әлсіз теңге экспорттық түсімді ұлттық валютаға қайта есептеу кезінде оның ұлғаюына алып келеді, бұл компанияның табысы мен рентабельділік көрсеткіштерін едәуір түрде жақсартады. Бұл Қазатомөнеркәсіпке оның бәсекеге қабілеттілігін күшейтіп, қаржылық тұрақтылығын нығайта отырып, сыртқы нарықтарда артықшылықтар алуға мүмкіндік береді. Алайда, мұндай құнсыздану шығындарды да көтереді: компанияда валюталық қарыздар болған кезде қарызға қызмет көрсету құны артады, өйткені шетел валютасындағы төлемдер қымбаттайды. Сонымен қатар,

импортталатын материалдар мен жабдықтардың құны артады, бұл өнімнің өзіндік құнын арттырады.

Ал, теңгенің нығаюы компанияның табыстылығын керісінше әлсіретеді, себебі экспорттық түсім ұлттық валютаға есептегенде азаяды. Күшті теңге жағдайында экспорттаушыларға жоғары маржиналдылықты сақтау қиынға соғады, бұл шығындар мен өндірістік шығыстарды басқару стратегиясын қайта қарау қажеттілігіне әкеледі, бұл көп жағдайда әлемдік уран нарығының конъюнктурасы өзгерген кезде байқалады.

Қаржылық әлеуетке әсерін тигізетін көрсеткіштердің бірі – инфляцияның жоғары деңгейі, себебі ол шикізатқа, материалдарға, энергия тасымалдаушыларға және жұмыс күшіне кететін операциялық шығындардың өсуіне әкеледі. Ал Қазатомөнеркәсіп үшін ішкі нарықтағы жоғары инфляция шығындар саясатын қайта қарауды және ресурстарды пайдалану тиімділігін арттыруды талап етеді [3]. Екінші жағынан, экспортқа бағытталған экономика жағдайындағы инфляцияның өзіндік ерекшелігі бар: компаниялар халықаралық нарықтардағы өнім құнын арттыру арқылы шығындардың өсуін ішінара өтей алады. Бірақ бұл бағаның өсуі әлемдік уран нарығы аясында бәсекеге қабілеттілікті төмендетпеген жағдайларда ғана мүмкін болады, ондай жағдайларда баға белгілеу халықаралық тенденциялар арқылы анықталады.

Кесте 1 – Негізгі макроэкономикалық көрсеткіштер

Көрсеткіштер	2021	2022	2023
Базалық пайыздық мөлшерлеме	9%	13,5%	16,75%
Қазатомпром қарыз жүктемесі	0,27	0,31	0,29
Инфляция деңгейі	8,4%	20,3%	15,3%
Теңгенің АҚШ долларына бағамы	425	463	472
Ескерту: [1] және [2] дереккөздер негізінде автормен құрастырылды			

Кестеде макроэкономикалық өзгерістердің Қазатомөнеркәсіптің қаржылық тұрақтылығына қалай әсер ететіні көрсетілген. Базалық пайыздық мөлшерлемені 2021 жылғы 9% - дан 2023 жылы 16,75% - ға дейін көтеру несиелік ресурстарға қол жеткізуді қиындатады және қарызға қызмет көрсету шығындарын арттырады, бұл компанияның қарыз жүктемесінде көрінген. 2022 жылы қарыз жүктемесінің шамалы өсуі (0,31-ге дейін) компанияның ставкалардың өсуіне бейімделуге мәжбүр болғанын, бірақ 2023 жылы қарыз ауыртпалығын 0,29-ға дейін төмендете алғанын көрсетеді. 2022 жылы 20,3% шығына жеткен жоғары инфляция операциялық шығындарды ұлғайтты, алайда теңгенің девальвациясы бір доллар үшін 425 теңгеден 472 теңгеге дейін Қазатомөнеркәсіптің экспорттық кірістерін қолдады. Осылайша, компания экономикалық ауытқулар жағдайында тұрақты бола отырып, уран экспортынан түсетін кірістің өсуі арқылы ішкі шығындардың бір бөлігін өтей алды.

Қазатомөнеркәсіп компаниясының қаржылық әлеуетіне макроэкономикалық факторлардың әсерін талдау экономикалық ауытқуларға сәтті бейімделу икемді стратегияны және қаржы ағындарын ойластырылған басқаруды талап ететінін көрсетеді. Пайыздық мөлшерлемелер мен инфляцияның өсуі, сондай-ақ валюта бағамының құбылмалылығы жағдайында компаниялар өзгерістерге уақтылы жауап беруі, борыштық жүктемені тиімді бақылауы және шығындарды ұтымды басқаруы маңызды болып келеді. Қазатомөнеркәсіп экспортқа бағдарланған кәсіпорындардың ішкі шығындарын өтей отырып, кірісті ұлғайту үшін валюта бағамының ауытқуын қалай пайдалана алатынының мысалын көрсетеді. Алайда, жоғары инфляция шығындар саясатын үнемі қайта қарауды қажет ететін күрделі мәселе болып қала береді.

Компаниялардың макроэкономикалық ауытқуларға төзімділігін арттыру және олардың қаржылық әлеуетін күшейту үшін бағамдық өзгерістерден болатын тәуекелдерді азайту үшін валюталық хеджирлеуді пайдалануды жандандыру және жоғары пайыздық

мөлшерлемелермен қарыздарға тәуелділікті азайта отырып, қаржыландырудың неғұрлым әртараптандырылған көздерін дамыту маңызды. Базалық мөлшерлеменің өсуі жағдайында қарыз алу құнын оңтайландыруға мүмкіндік беретін халықаралық құралдар мен облигациялар шығару арқылы капиталды тартуды қарастырған жөн. Операциялық шығыстарды мониторингілеу жүйелерін жетілдіру және автоматтандырылған шешімдерді енгізу инфляциялық қысыммен күресудің тиімді жолдарын білдіреді. Келешекте зерттеулерді Қазақстанның экспорттық салаларына жаһандық экономикалық және экологиялық факторлардың әсері, сондай-ақ компаниялардың қаржылық тұрақтылығын қолдауға бағытталған мемлекеттік саясат шараларын зерделеу сияқты ұзақ мерзімді үрдістерге шоғырландыру өзекті болып отыр. Бұл талдау қаржылық ресурстарды басқаруға кешенді көзқарас пен компаниялардың стратегияларын сыртқы экономикалық сын-қатерлерге бейімдеу қажеттілігін атап көрсетеді, бұл олардың бәсекеге қабілеттілігін және қазіргі жағдайда тұрақты өсуін сақтаудың негізгі факторына айналады.

Қорытындылай келе, компанияның қаржылық әлеуетін сәтті басқару өзгеретін макроэкономикалық жағдайларға үнемі бейімделуді және тәуекелдерді басқарудың белсенді тәсілін қажет ететіндігін атап өтуге болады. Сыртқы сын-қатерлерге жедел әрекет ете алатын және қаржылық саясатты икемді түрде қайта құра алатын компаниялар тұрақсыздық жағдайында айтарлықтай артықшылықтарға ие болады. Осылайша, стратегиялық икемділік пен экономикалық факторларды терең түсіну Қазақстандағы компаниялардың ұзақ мерзімді тұрақтылығы мен өсуінің негізіне айналуға.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. «Қазатомөнеркәсіп ҰАҚ» АҚ жылдық есебі (2021 – 2023 ж.ж.)
<https://kase.kz/ru/issuers/KZAP/#g3y0>
2. Қазақстан Ұлттық Банкі ресми сайты <https://nationalbank.kz/kz>
3. «Қазатомөнеркәсіп ҰАҚ» АҚ тұрақты даму стратегиясы
<https://www.kazatomprom.kz/kz>

ӘОЖ (33.336.7)

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БАНК ИНФРАҚҰРЫЛЫМЫНДА ЦИФРЛЫҚ ЭКОЖҮЙЕНІ ДАМУ ТУРАЛЫҚ ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ

Берікқызы Жанара

студент, Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті., Астана қ., Қазақстан Республикасы,

E-mail: zanaraberikovna@gmail.com

Ғылыми жетекші – э.ғ.к., Phd, профессор Сапарова Б.С.

Аңдатпа. Мақалада Қазақстан Республикасының банк инфрақұрылымындағы цифрлық экожүйенің рөлі қарастырылады, банктердің ағымдағы жетістіктері, соның ішінде мобильді қосымшалар, венчурлық инвестициялар және FinTech секторындағы M&A (бірігу және жұтылу) операциялары талданды. Сондай-ақ цифрлық платформалардың, соның ішінде FinTech компанияларымен серіктестіктерді, жасанды интеллектті, киберқауіпсіздікті және тұтынушылардың цифрлық сауаттылығын арттыруға арналған білім беру бағдарламаларын дамыту бойынша ұсыныстар берілді.

Кілт сөздер: цифрлық экожүйе, FinTech секторы, венчурлық инвестициялар, мобильді қосымшалар, банк инфрақұрылымы, Open банкинг.

Аннотация. В статье рассматривается роль цифровой экосистемы в банковской инфраструктуре Республики Казахстан, анализируются текущие достижения банков, включая